

С.Г. САКСОНОВ

ВИВЧЕННЯ РІВНЯ ЗНАТЬ І ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ФАХІВЦІВ ОФТАЛЬМОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ ТА ЇХ ОСВІТНІ ПОТРЕБИ

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Мета: вивчити рівень кваліфікації лікарів офтальмологічного профілю та їх сучасних інформаційно-освітніх потреб.

Матеріали і методи. Використано бібліографічний, соціологічний, медико-статистичний та інформаційно-аналітичний методи.

Результати. Високо оцінюють рівень своєї кваліфікації 65,2±3,3 на 100 опитаних фахівців офтальмологічного профілю, низько – 12,4±2,3, утрималися від оцінки 22,3±2,9.

Більшість респондентів відвідувала курси підвищення кваліфікації 1 раз на 5 років. При цьому, 18,6±2,7 на 100 опитаних робили це 2 і більше разів на рік, тоді як менше 1 разу на 5 років – 12,4±2,3, а 12,9±2,3 їх взагалі не проходили. Причинами низької частоти підвищення кваліфікації є неможливість відриву від роботи (42,2±3,3 на 100 опитаних), зменшення заробітку на період навчання (13,8±2,3), високу вартість витрат на проживання та дорогу (26,6±3,0), високу вартість деяких форм підвищення кваліфікації на комерційній основі (74,3±3,0).

Підтвердили потребу у підвищенні кваліфікації 75,0±3,0 на 100 офтальмологів. Встановлено бажані форми підвищення кваліфікації лікарів офтальмологічного профілю.

Висновки. Отримані результати щодо кваліфікації лікарів, їх сучасних інформаційно-освітніх потреб є важливою передумовою обґрунтування заходів з удосконалення надання офтальмологічної допомоги населенню.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: фахівці-офтальмологи; рівень кваліфікації; форми підвищення кваліфікації; професійне удосконалення; освітні потреби.

У цілісній системі забезпечення якості медичної допомоги важливу роль відводять якісній підготовці фахівців охорони здоров'я, створенню умов для їх навчання та професійного зростання впродовж усього життя. При цьому, здатність до навчання є обов'язковою професійною компетенцією будь-якого спеціаліста медичної сфери. Швидкий науково-технічний прогрес, розвиток нових медичних та організаційних технологій, способів і методів профілактики, діагностики та лікування, становлення доказової медицини, зростання вимог до якості та безпеки медичних послуг ставлять проблему належного якісного кадрового забезпечення охорони здоров'я в ранг пріоритетних. Це потребує пошуку шляхів оптимізації післядипломної освіти лікарів, здійснення навчального процесу впродовж всього професійного життя на рівні міжнародних стандартів [6, 16].

Очевидно, що для вирішення зазначених проблем необхідні цілеспрямовані науково-педагогічні дослідження, які включають обґрунтування та розробку більш ефективних технологій підготовки і перепідготовки лікарських кадрів, підвищення їх кваліфікації відповідно до сучасних вимог.

Вирішення багатьох складних завдань охорони здоров'я пов'язано з проблемою підвищення і підтримки професіоналізму медичних працівників із використанням сучасних форм і методів профе-

сійного вдосконалення [8, 12]. Сучасні наукові літературні джерела містять значний блок інформації, що стосується різних аспектів навчання та підвищення кваліфікації медичного персоналу різних профілів медичної допомоги, у т. ч. загальної практики, стоматології, психіатрії, інфекційних хвороб, дерматології, соціально зумовленої патології, мікробіології, валеології тощо [4, 9–11, 14].

Вивчення інформаційно-освітніх потреб лікарів із теоретичних основ та практичних навичок професійної діяльності з профілактики незаконного приймання психоактивних речовин підтвердило актуальність індивідуального підходу в навчанні фахівців, а також готовність і зацікавленість більшої частини спеціалістів вказаного фаху у використанні дистанційних освітніх технологій [4].

Проведення соціологічних опитувань серед фахівців мікробіологічного профілю виявило значну питому вагу осіб, які оцінили як недостатній або частково достатній рівень отриманих знань під час проходження інтернатури (16 %), передатетатційного циклу (7,1 %), курсів тематичного вдосконалення (9,1 %), на наукових конференціях і семінарах (57,2 %), що підтвердило високу потребу в удосконаленні післядипломної освіти [11].

Особливу увагу в науковій літературі відводять необхідності вивчення доказової медицини на різних етапах післядипломної освіти. Результати досліджень свідчать про недоліки системи

підвищення кваліфікації лікарів, брак базової підготовки з питань застосування доказового підходу в практичній діяльності. Запропоновано способи оптимізації отримання і практичного застосування знань у сфері доказової медицини [3, 7, 15].

На думку експертів, у сучасних умовах потрібна нова система підтримки високого рівня професіоналізму лікарів замість традиційної системи підвищення кваліфікації один раз в п'ять років. Аргументами на користь заміни традиційної системи підвищення кваліфікації виступають тривалі час між атестаціями, за якими медична інформація стає застарілою, з'являється великий обсяг нової інформації, невідомої спеціалістам-практикам. Ще одним важливим аргументом є випадки формального проведення післядипломного навчання за традиційною формою, незацікавленість у результатах такого навчання працівників охорони здоров'я та роботодавців. Фахівці наголошують на потребі у створенні якісно нової системи безперервної медичної освіти в охороні здоров'я.

Дослідження освітніх потреб фахівців, які працюють у сільській місцевості, виявило, бажання більшості респондентів підвищити власні професійні знання та свій професійний рівень (86,7 %). Отримані в ході навчання на курсах підвищення кваліфікації знання спеціалісти активно застосовували на практиці, що свідчить про набуті навички. Багато опитаних лікарів (40,6 %) хотіли б підвищувати свою кваліфікацію на базі вищих медичних навчальних закладів, третина – в обласному центрі, кожен п'ятий – з виїздом в інший регіон. Водночас виявлено низьку доступність таких сучасних форм підвищення кваліфікації як участь у міжнародних наукових форумах, стажування в провідних вітчизняних та зарубіжних клініках [1].

З огляду на вказане, зростає запит на дистанційні форми підвищення кваліфікації медичного персоналу закладів охорони здоров'я. При цьому, особливо важливим є забезпечення віддаленого доступу до інформації для працівників закладів охорони здоров'я сільської місцевості [2, 5, 13].

Водночас, незважаючи на низьку наукових публікацій з проблем підвищення кваліфікації та забезпечення освітніх потреб лікарів різних спеціальностей, в науковій літературі недостатньо висвітлено сучасний стан та проблеми інформаційно-освітнього забезпечення діяльності фахівців офтальмологічного профілю, що зумовило актуальність дослідження.

З огляду на вищевикладене, зважаючи на важливість вивчення сучасного стану освітнього забезпечення фахівців офтальмологічного профілю для удосконалення шляхів підвищення якості офтальмологічної допомоги населенню, нами було проведено дослідження вказаних питань в закладах охорони здоров'я.

Мета дослідження: вивчити рівень кваліфікації лікарів офтальмологічного профілю та їх освітніх потреб на основі соціологічного опитування.

Матеріали і методи. При виконанні дослідження використано бібліографічний, медико-статистичний та інформаційно-аналітичний методи.

Завданнями дослідження були обґрунтування та створення інструментарію соціологічного опитування; визначення джерел отримання професійних знань; визначення найбільш ефективних шляхів і способів підвищення кваліфікації лікарів-офтальмологів.

Згідно з програмою дослідження за допомогою розробленого інструментарію – Анкети для фахівців офтальмологічного профілю «Вивчення підготовки, умов праці та обсягів діяльності фахівців офтальмологічного профілю в умовах реформування охорони здоров'я» було проведено анонімне анкетування лікарів-офтальмологів різних закладів охорони здоров'я України.

Анкета соціологічного дослідження, крім питань щодо віку, статі, місця проживання, місця роботи, кваліфікації та стажу респондентів, містила питання щодо оцінки ними своєї кваліфікації, кваліфікації вітчизняних офтальмологів, рівня теоретичних знань та практичних навичок, отриманих під час навчання та професійного вдосконалення, у т. ч. в інтернатурі, на передатестаційних циклах, курсах тематичного удосконалення, на наукових форумах різних рівнів; щодо важливості різних форм безперервної професійної освіти, частоти відвідувань курсів підвищення кваліфікації; щодо видів самоосвіти, щодо проблем, які виникали при підвищенні кваліфікації; щодо самостійних звернень до основних комп'ютерних баз даних доказової медицини та англомовних джерел науково-медичної інформації; щодо можливостей реалізації у своїй практичній діяльності знань, отриманих на курсах підвищення кваліфікації; щодо пропозицій з удосконалення системи підвищення кваліфікації, наявних проблем, потреб, перспектив.

Проведення соціологічного опитування за допомогою анонімної анкети дозволило вирішити поставлені в роботі завдання з отримання різноаспектної інформації для оптимізації забезпечення освітніх потреб фахівців офтальмологічного профілю.

Результати дослідження та їх обговорення. У вибірковій сукупності фахівців офтальмологічного профілю представлено респондентів різних статевих груп, з різним стажем роботи, які репрезентативно становлять генеральну сукупність лікарів-офтальмологів.

У цілому, оцінили себе як висококваліфікованого спеціаліста $65,2 \pm 3,3$ на 100 опитаних фахівців офтальмологічного профілю, заперечили цю оцінку $12,4 \pm 2,3$ на 100 опитаних, утрималися від оцінки $22,3 \pm 2,9$ на 100 опитаних (рис. 1).

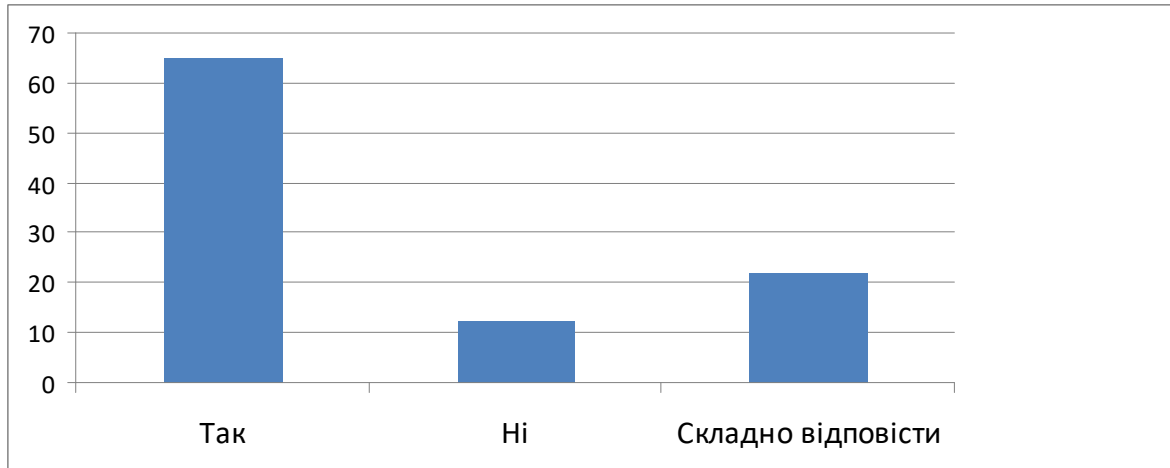

Рис. 1. Розподіл фахівців офтальмологічного профілю за оцінкою себе як висококваліфікованого спеціаліста (на 100 опитаних).

З наведених даних видно, що практично дві третини опитаних впевнені у своїй високій кваліфікації. При цьому, кожен п'ятий не може визначитися з такою оцінкою, а кожен дев'ятий не вважає себе висококваліфікованим спеціалістом, що може бути пов'язано з невеликим стажем роботи, критичним ставленням до своєї компетенції чи іншими причинами.

Вивчення думки респондентів щодо оцінки інших фахівців офтальмологічного профілю показало дещо більш критичні оцінки. Так, рівень кваліфікації вітчизняних офтальмологів як високий підтвердили 61,9±3,4 на 100 опитаних, як невисокий – 24,3±3,0 на 100 опитаних, завагалися оцінити – 13,8±2,4 на 100 опитаних. Як видно з наведених даних, оцінки невисокого рівня кваліфікації спостерігаються у 2 рази частіше порівняно з даними самооцінки (рис. 2).

Щодо відвідувань обов'язкових курсів професійного вдосконалення та додаткових заходів лікарів

офтальмологічного профілю розподілилися таким чином (табл. 1).

Як видно з наведених даних, більшість респондентів відвідувала курси підвищення кваліфікації 1 раз на 5 років. При цьому, 18,6±2,7 на 100 опитаних робили це 2 і більше разів на рік. Водночас менше ніж 1 раз на 5 років проходили обов'язкове підвищення кваліфікації 12,4±2,3 на 100 опитаних, а 12,9±2,3 на 100 опитаних взагалі не відвідували курси професійного вдосконалення, що потребує додаткового вивчення причин.

Додаткові заходи з професійного вдосконалення з частотою 2 і більше рази на 5 років відвідує кожен п'ятий опитаний, 1 раз на рік – кожен четвертий, 2–4 рази на 5 років – кожен третій.

Важливим питанням є з'ясування причин низької частоти проходження фахівцями офтальмологічного профілю підвищення кваліфікації. Найбільш вагомими причинами було названо неможливість

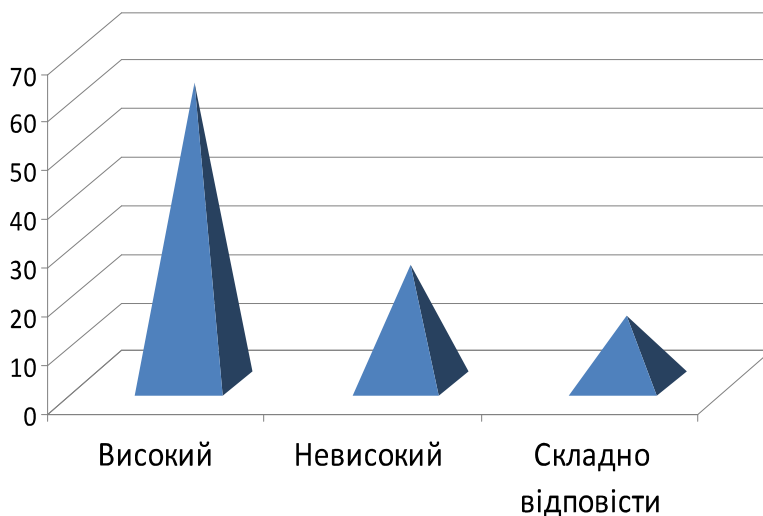

Рис. 2. Розподіл фахівців офтальмологічного профілю за оцінкою рівня кваліфікації вітчизняних офтальмологів (на 100 опитаних).

Таблиця 1. Частота відвідування фахівцями офтальмологічного профілю обов'язкових курсів професійного вдосконалення та додаткових заходів із підвищення кваліфікації (на 100 опитаних)

Форма професійного вдосконалення	Частота відвідувань				
	2 і більше разів на 5 років	1 раз на 1 рік	1 раз на 5 років	менш ніж 1 раз на 5 років	не відвідували
Обов'язкові курси	18,6	–	56,2	12,4	12,9
Додаткові заходи	20,0	24,8	35,2	13,3	6,7

відриву від роботи ($42,2 \pm 3,3$ на 100 опитаних), зменшення заробітку на період навчання ($13,8 \pm 2,3$ на 100 опитаних), високу вартість витрат на проживання та дорогу ($26,6 \pm 3,0$ на 100 опитаних), високу вартість деяких форм підвищення кваліфікації на комерційній основі ($74,3 \pm 3,0$ на 100 опитаних). Отже, економічний чинник є серйозною перешкодою на шляху до підвищення кваліфікації персоналу офтальмологічної служби.

Попри існуючі перешкоди в підвищенні кваліфікації лікарі-офтальмологи високо оцінюють важливість цієї форми професійного удосконалення. Серед респондентів $36,7 \pm 3,3$ на 100 опитаних вказали на можливість професійного зростання внаслідок регулярного підвищення кваліфікації, $31,2 \pm 3,1$ на 100 опитаних – на можливість службового зростання, $27,1 \pm 3,0$ на 100 опитаних – на можливість поліпшення матеріального становища, $25,7 \pm 3,4$ на 100 опитаних – на підвищення статусу серед колег і пацієнтів. Водночас майже половина проходить підвищення кваліфікації через те, що це є вимогою адміністрації.

Цікавою є думка респондентів щодо того, чи відображає кваліфікаційна категорія справжній рівень кваліфікації лікаря-офтальмолога. Більшість опитаних вважає, що не відображає ($51,4 \pm 3,4$ на 100 опитаних), третина – що відображає ($32,4 \pm 3,2$ на 100 опитаних), а $16,2 \pm 2,5$ на 100 опитаних – не змогли відповісти.

Розподіл респондентів за потребою у підвищенні кваліфікації виявив, що ця потреба є дуже високою. Підтвердили потребу у підвищенні кваліфікації $75,0 \pm 3,0$ на 100 опитаних лікарів офтальмологічного профілю, заперечили $7,7 \pm 1,8$ на 100 опитаних, не змогли визначитися $17,7 \pm 2,6$ на 100 опитаних.

У ході соціологічного опитування з'ясовано бажані форми підвищення кваліфікації лікарів офтальмологічного профілю з акцентом на дистанційні та потреби в удосконаленні інформаційно-освітнього забезпечення фахівців на робочому місці.

Висновки

Високий рівень кваліфікації працівників охорони здоров'я є запорукою якісного виконання професійних обов'язків та ефективності лікувально-діагностичного процесу.

Вивчення думки фахівців офтальмологічної служби дозволило встановити самооцінку їх професійного рівня, оцінку рівня кваліфікації вітчизняних

спеціалістів за фахом «Офтальмологія». Дві третини опитаних впевнені у своїй високій кваліфікації, кожен п'ятий не може визначитися з такою оцінкою, а кожен дев'ятий не вважає себе висококваліфікованим спеціалістом, що може бути пов'язано з невеликим стажем роботи, критичним ставленням до своєї компетенції чи іншими причинами. Більш критичні оцінки отримали інші вітчизняні фахівці офтальмологічного профілю, на невисокий рівень яких вказали $24,3 \pm 3,0$ на 100 опитаних.

Більшість респондентів у процесі трудової діяльності відвідувала курси підвищення кваліфікації 1 раз на 5 років, водночас менше ніж 1 раз на 5 років проходили обов'язкове підвищення кваліфікації $12,4 \pm 2,3$ на 100 опитаних, взагалі не відвідували курси професійного вдосконалення $12,9 \pm 2,3$ на 100 опитаних, що потребує додаткового вивчення причин. Причинами недостатньої частоти підвищення кваліфікації є неможливість відриву від роботи, зменшення заробітку на період навчання, висока вартість витрат на проживання та дорогу, висока вартість деяких форм підвищення кваліфікації на комерційній основі.

Третина лікарів-офтальмологів вказала на важливе значення підвищення кваліфікації для можливості професійного та службового зростання, чверть – для поліпшення матеріального становища та підвищення статусу серед колег і пацієнтів. Підтвердили потребу у підвищенні кваліфікації $75,0 \pm 3,0$ на 100 опитаних лікарів офтальмологічного профілю.

Отримані результати щодо кваліфікації лікарів офтальмологічного профілю, їх сучасних інформаційно-освітніх потреб є важливою передумовою обґрунтування заходів з удосконалення надання офтальмологічної допомоги населенню та підвищення її якості.

Перспективи подальших досліджень. Враховуючи стратегічний напрям розвитку систем охорони здоров'я щодо забезпечення доступності та якості медичної допомоги населенню, вивчення рівня знань і практичних навичок фахівців офтальмологічного профілю та їх освітніх потреб є важливими складовими в обґрунтуванні заходів з удосконалення медичного обслуговування та основою для моніторингу вказаних складових у подальших процесах оптимізації надання офтальмологічної медичної допомоги.

Список літератури

1. *Problems of enhancing postgraduate education of the doctors in rural healthcare service* / A. Matalipova, L. Karp, T. Potapchuk, B. Seisebayeva // *Clinical Medicine of Kazakhstan*. – 2015. – Vol. 1. – P. 40–44.
2. Агранович Н. В. Дистанционное обучение как современная форма обучения медицинских кадров / Н. В. Агранович, А. Б. Ходжаян, А. Я. Сохач, Е. В. Щетинин // *Медицинский вестник Северного Кавказа*. – 2012. – № 2. – С. 90–92.
3. Андруша А. Б. Доказательная медицина как необходимый элемент повышения квалификации врача на разных этапах последипломного образования / А. Б. Андруша // *Современные тенденции развития педагогических технологий в медицинском образовании. Вузовская педагогика : материалы конф. ; гл. ред. С. Ю. Никулина*. – Красноярск : тип. КрасГМУ. – 2015. – С. 80–82.
4. Бобров А. Е. Актуальные проблемы последипломного образования в психиатрии / А. Е. Бобров // *Социальная и клиническая психиатрия*. – 2008. – № 4. – С. 77–81.
5. Вороненко Ю. В. Дистанційне навчання в режимі online: нові можливості для професійного розвитку, нові перспективи / Ю. В. Вороненко // *Укр. мед. часопис*. – 2011. – № 3 (83). – С. 26.
6. Вороненко Ю. В. Єдиний медичний (фармацевтичний) освітній простір – стратегія, регіональні та локальні рішення / Ю. В. Вороненко, О. П. Мінцер // *Медична освіта*. – 2015. – № 2. – С. 86–88.
7. Грузєва Т. С. Тренінги фахівців первинної ланки охорони здоров'я з питань доказової профілактики: організаційні та методологічні засади [Електронне видання] / Т. С. Грузєва, О. Г. Пузанова // *Ліки України плюс*. – 2015. – № 2 (23). – С. 38–42. – Режим доступу : http://www.health-medix.com/articles/liki_ukr_plus/2015-07-10/17.pdf.
8. Долженко М. Н. Дистанционное обучение в системе медицинского последипломного образования в Украине : зб. наук. праць співробітників КМАПО ім. П. Л. Шупика / М. Н. Долженко, Роберт Бендер. – К., 2014. – С. 546–550.
9. *Проблемы последипломного образования врачей-стоматологов общей практики* / В. В. Еричев, В. Г. Нижник, Т. В. Аксенова [и др.] // *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*. – 2016. – № 4–1. – С. 132–135.
10. Лопатина А. Б. Повышение качества обучения врачей общей практики [Электронный ресурс] / А. Б. Лопатина // *Современные проблемы науки и образования*. – 2016. – № 4. – Режим доступу : <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=24961>
11. Мельник В. В. Удосконалення кадрового забезпечення системи громадського здоров'я України фахівцями мікробіологічного профілю в умовах реформування [Електронний ресурс] / В. В. Мельник, Т. С. Грузєва, В. П. Широкобов // *Ліки України плюс*. – 2015. – № 2 (23). – С. 43–46.
12. Пешев Л. П. Проблемы и пути оптимизации последипломного образования врачей в России / Л. П. Пешев, Н. А. Ляличкина // *Фундаментальные исследования*. – 2015. – № 2 (24). – С. 5508–5511.
13. Снежицкий В. А. Использование информационных образовательных технологий и электронных средств обучения в вузе [Текст] / В. А. Снежицкий // *Материалы науч.-метод. конф., Гродно*. – 2011. – С. 3–5.
14. Тимошилов В. И. Информационно-образовательные потребности врачей в вопросах антинаркотической политики / В. И. Тимошилов // *Международный научно-исследовательский журнал*. – 2015. – № 9 (51). – С. 87–91.
15. Тіщенко Н. С. Актуальні питання впровадження принципів доказової медицини на етапі післядипломної освіти / Н. С. Тіщенко, Н. М. Бакай, Н. М. Казицька, Т. М. Плеханова // *Запорожский медицинский журнал*. – 2010. – № 12. – С. 122–124.
16. Щербінська О. С. Шляхи оптимізації безперервного професійного розвитку лікаря / О. С. Щербінська // *Health of woman*. – 2016. – № 8 (114). – С. 119–120.

References

1. Matalipova, A., Karp, L., Potapchuk, T., Seisebayeva, B. (2015). Problems of enhancing postgraduate education of the doctors in the rural healthcare Service. *Clinical Medicine of Kazakhstan*, 1, 40-44.
2. Agranovich, N.V., Khodzhan, A.B., Sokhach, A.Ya., & Shchetinin, E.V. (2012). Distantionnoye obuchenie kak sovremennaya forma obucheniya meditsinskikh kadrov [Distance learning as a modern form of teaching medical personnel]. *Meditsinskiy vestnik Severnogo Kavkaza – Medical Herald of the North Caucasus*, 2, 90-92 [in Russian].
3. Andrusha, A.B. (2015). *Dokazatel'naya meditsina kak neobkhodimyy element povisheniya kvalifikatsii vracha na raznykh etapakh poslediplomnogo obrazovaniya* [Evidence-based medicine as a necessary element for improving the qualifications of the doctor at different stages of postgraduate education. *Modern trends in the development of pedagogical technologies in medical education*]. Vuzovskaya pedagogika: materialy konf. Krasnoyarsk: tip. KrasGMU [in Russian].
4. Bobrov, A.E. (2008). Aktualnye problemy poslediplomnogo obrazovaniya v psikiatrii [Actual problems of postgraduate education in psychiatry]. *Sotsial'naya i klinicheskaya psikiatriya – Social and Clinical Psychiatry*, 4, 77-81 [in Russian].
5. Voronenko, Yu.V. (2011). Dystantsiine navchannia v rezhymi online: novi mozhlyvosti dlia profesiinoho rozvytku, novi perspektivy [Distance learning online: new opportunities for professional development, new perspectives]. *Ukr. med. Chasopys – Ukrainian Medical Herald*, 3 (83), 26 [in Ukrainian].
6. Voronenko, Yu.V., & Mintser, O.P. (2015). Yedynyi medychnyi (farmatsevtichnyi) osvitnii prostir – stratehiia, rehionalni ta lokalni rishennia [The only medical (pharmaceutical) educational space is a strategy, regional and local solutions]. *Med. osvita – Medical Education*, 2, 86-88 [in Ukrainian].
7. Hruzieva, T.S., & Puzanova, O.H. (2015). Treninhy fakhivtsiv pervynnoi lanky okhorony zdorovia z pytan dokazovoi profilaktyky: orhanizatsiini ta metodolohichni zasady [Trainings of primary health care professionals on evidence-based prevention: organizational and methodological principles]. *Liky Ukrainy Plus – Medicines of Ukraine Plus, [E-edition]*, 2 (23), 38-42, URL: http://www.health-medix.com/articles/liki_ukr_plus/2015-07-10/17.pdf. [in Ukrainian].

8. Dolzhenko, M.N., & Bender, Robert. (2014). Distantionnoe obuchenie v sisteme meditsinskogo posleddiplomnogo obrazovaniya v Ukrainie [Distance education in the system of medical postgraduate education in Ukraine]. *Zb. nauk. prats spivrobotnykiv KMOFA im. P.L. Shupyka – Collection of Scientific Works of Employees of KMAPE by P.L. Shupyka*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Elichev, V.V., Nizhnik, V.G., Aksenova, T.V., Maryanenko, L.M., Stolyar, R.I., & Dragan, E.V. (2016). Problemy posleddiplomnogo obrazovaniya vrachey-stomatologov obshchey praktiki [Problems of postgraduate education of general practitioners of dentistry]. *Mezhdunarodnyy zhurnal prikladnykh i fundamentalnykh issledovaniy – International Journal of Applied and Fundamental Research*, 4-1, 132-135 [in Russian].
10. Lopatina, A.B. (2016). Povysheniya kachestva obucheniya vrachey obshchey praktiki [Improving the quality of training of general practitioners]. *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya – Modern Problems of Science and Education*, 4. – Retrieved from: URL: <https://www.science-education.ru/en/article/view?id=24961> [in Russian].
11. Melnyk, V.V., Hruzeva, T.S., & Shyrbokov, V.P. (2015). Udoskonalennia kadrovoho zabezpechennia systemy hromadskoho zdorovia Ukrainy fakhivtsiamy mikrobiolohichniho profilu v umovakh reformuvannia [Improvement of staffing of the public health system of Ukraine by specialists of the microbiological profile in the conditions of reform]. *Liky Ukrainy Plus – Medicines of Ukraine Plus*, 2 (23), 43-46 [in Ukrainian].
12. Peshev, L.P., & Lyalichkina, N.A. (2015). Problemy i puti optimizatsii posleddiplomnogo obrazovaniya vrachey v Rosii [Problems and ways of optimization of postgraduate education of doctors in Russia]. *Fundamentalnye issledovaniya – Fundamental Research*, 2-24, 5508-5511 [in Russian].
13. Snezhitskiy, V.A. (2011). Ispolzovanie informatsionnykh obrazovatelnykh tekhnologiy i elektronnykh sredstv obucheniya v vuze [The use of informational educational technologies and electronic learning tools at the university]. *Mat-ly nauchno-metod. Konf. Grodno – International Scientific Method. Conference Grodno*, 3-5 [in Russian].
14. Timoshilov, V.I. (2015). Informatsyonno-obrazovatelnye potrebnosti vrachey v voprosakh antinarkoticheskoy politiki [Information and educational needs of doctors in the issues of anti-drug policy]. *Mezhdunarodnyy nauchno-issledovatel'skiy zhurnal – International Scientific Journal*, 9 (51), 87-91 [in Russian].
15. Tyshchenko, N.S. Bakai, N.M. Kazytska, & Plekhanova, T.M. (2010). Aktualni pytannia vprovadzhennia pryntsyypiv dokazovoi medytsyny na etapi pislidyplomnoi osvity [Actual issues of the introduction of evidence-based medicine at the postgraduate education stage]. *Zaporozhskiy meditsynskiy zhurnal – Zaporizhzhia Medical Journal*, 12, 3, 122-124 [in Ukrainian].
16. Shcherbinska, O.S. (2016). Shliakhy optymizatsii bezperervnogo profesiinoho rozvytku likaria [Ways of optimization of continuous professional development of a doctor]. *Health of Woman*, 8 (114), 119-120 [in Ukrainian].

ИЗУЧЕНИЕ УРОВНЯ ЗНАНИЙ И ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ СПЕЦИАЛИСТОВ ОФТАЛЬМОЛОГИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ И ИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПОТРЕБНОСТИ

С.Г. Саксонов

Национальный медицинский университет имени А.А. Богомольца, г. Киев, Украина

Цель: изучить уровень квалификации врачей офтальмологического профиля, их современных информационно-образовательных потребностей.

Материалы и методы. Использованы библиографический, социологический, медико-статистический и информационно-аналитический методы.

Результаты. Высоко оценивают уровень своей квалификации 65,2±3,3 на 100 опрошенных, низко – 12,4±2,3, воздержались от оценки 22,3±2,9.

Большинство респондентов посещало курсы повышения квалификации 1 раз в 5 лет. При этом, 18,6±2,7 на 100 опрошенных делали это 2 и более раза в год, тогда как реже 1 раза в 5 лет – 12,4±2,3, а 12,9±2,3 их вообще не проходили. Причинами низкой частоты повышения квалификации является невозможность отрыва от работы (42,2±3,3 на 100 опрошенных), уменьшение заработка на период обучения (13,8±2,3), высокая стоимость расходов на проживание и дорогу (26,6±3,0), высокая стоимость форм на коммерческой основе (74,3±3,0).

Подтвердили потребность в повышении квалификации 75,0±3,0 на 100 офтальмологов. Установлены желаемые формы повышения квалификации.

Выводы. Полученные результаты являются важной предпосылкой обоснования мероприятий по совершенствованию оказания офтальмологической помощи населению.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: специалисты-офтальмологи; уровень квалификации; формы повышения квалификации; профессиональное совершенствование; образовательные потребности.

LEVEL OF KNOWLEDGE, PRACTICAL SKILLS AND TRAINING NEEDS OF OPHTHALMOLOGISTS

S.G. Saksonov

O. Bohomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

Purpose: to identify professional and qualification level of ophthalmologists and their training and information needs.

Materials and Methods. Bibliographic, medical-statistical, sociological and informational-analytical methods are used for this study.

Results. As a result of the survey conducted among ophthalmologists (65.2±3.3) per 100 respondents assessed their qualification level as high, (12.4±2.3) – as low and (22.3±2.9) refrained from assessment.

Almost half of the respondents attend training courses once in 5 years. Herewith (18.6±2.7) per 100 respondents did it twice and more times a year while (12.4±2.3) attended training courses less often than once in 5 years. (12.9±2.3) never attended training courses. The respondents explained such low attendance by impossibility to discontinue job (42.2±3.3), reduced salary for the training period (13.8±2.3), high cost of accommodation and travel (26.6±3.0), high cost of some commercial medical upgrading courses (74.3±3.0).

The need in further professional upgrading was confirmed by (75.0±3.0) ophthalmologists per 100 respondents among forms of professional upgrading the ophthalmologists.

Conclusions. The obtained results on qualification level of the ophthalmologists, their current informational and training needs are an important prerequisite for developing reliable measures.

KEY WORDS: ophthalmologists; qualification level; forms of professional upgrading; professional development; training needs.

Рукопис надійшов до редакції 10.11.2017 р:

Відомості про автора:

Саксонов Станіслав Геннадійович – асистент кафедри офтальмології, пошукач кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; тел.: +38(067) 919-98-99.